granskningsnämnden för radio och tv
Myndigheten för press, radio och tv

BESLUT
2020-10-14 Dnr: 20/03971

SAKEN

Planet under press: David Attenborough: Klimatkrisen, SVT2, 2020-09-03, dokumentär om klimatförändringar; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

1. Granskningsnämnden gör ingen ny prövning av de delar som redan prövats i tidigare beslut.
2. Programmet frias i övriga delar.

PROGRAMMET

Dokumentären skildrade förändringar i natur och klimat genom intervjuer med forskare och experter runt om i världen.

ANMÄLAN

Anmälaren anför sammanfattningsvis att programmet gav en felaktig bild av att det vetenskapliga forskningsläget i klimatfrågan är otvetydigt. Enbart en sida från den vetenskapliga forskningen redovisades som trovärdig, detta trots att flera forskare inom IPCC inte håller med om vad som sades i programmet. SVT borde därför ha balanserat bilden genom att sända ett ytterligare nyanserande program. Vidare innehöll programmet en mängd felaktigheter och missvisande uppgifter, bland annat följande.

- En astrofysiker hävdade att havsnivån tidigare har varit stabil under tusentals år, vilket inte stämmer. I själva verket har den stigit och sjunkit och nivån påverkas även av en landhöjning sedan den senaste istiden. Dessutom har NASA konstaterat en havsnivåhöjning på ungefär 3 millimeter per år och inte den extrema havsnivåhöjning på bortåt en meter som man beskrev i dokumentären.
- I dokumentären visade man att fladdermöss som är anpassade till höga temperaturer hade dött i stor skala, och tillskrev detta till

Myndigheten för press, radio och tv
Box 33, 121 25 Stockholm-Globen
Besöksadress: Arenavägen 55, plan 7
Tel: 08-580 070 00
registrator@mprt.se
www.mprt.se

klimatförändringar. Detta fenomen har varit känt sedan länge och har att göra med Australiens extrema klimat, inte klimatförändringar.

- I dokumentären pratade man om rekordstora skogsbränder. Denna beskrivning kan visserligen stämma, men inte tillskrivas klimatförändringarna. Dessutom visar statistiken att skogsbränder har minskat till antalet.
- När man pratade om smältande isar borde man ha nämnt att ismassorna i Arktis och Antarktis har ökat och minskat under århundradena, vilket tyder på att solaktivitet snarare än mänsklig påverkan varit orsaken.
- När man pratade om att Louisiana översvämmas på grund av havsnivåhöjningar nämnde man inte att landet sjunker och har gjort det i åtminstone hundra år. Översvämningarna har därmed knappast med klimatförändringar att göra.
- Påståendet om att en tredjedel av världens korallrev har blekts och dött under de senaste åren på grund av värmepåfrestningar tycks inte stämma enligt många forskares data, som i stället tyder på att flera korallrev har växt och återhämtat sig trots värmeperioder.
- I dokumentären avfärdades påståendet om att det kan finnas fördelar med en varmare planet och det nämndes inte att jordens grönområden blivit ännu grönare på grund av stigande nivåer av koldioxid i atmosfären. Det nämndes inte heller att IPCC har skrivit i en rapport att klimatets känslighet för växthusgaser kan ha överdrivits.
- I inslaget om smältande permafrost var det missvisande att demonstrera utsläpp av metangas på en vanlig sjö i Alaska. Detta då sjöar, kärr och våtmarker innehåller mer metan än permafrosten.
- När man framhävde sol- och vindkraft som alternativ till fossila bränslen nämndes inte några av problemen med dessa energikällor, så som ojämn energiproduktion, påverkan på djurliv och att de skapar farligt miljöavfall när de har uttjänat sitt syfte.

AKTUELL BESTÄMMELSE

Sveriges Television AB ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

TIDIGARE PRÖVNING

Det aktuella programmet har tidigare anmälts av en privatperson i samband med att det sändes i SVT1 den 1 augusti 2019. Programmet friades av granskningsnämndens ordförande (beslut 19/03045). I den då aktuella anmälan anfördes i huvudsak att programmet innehöll sakfel då det inte finns några belägg för att varken extremväder, havsnivåhöjningar eller skogsbränder beror på klimatförändringar. Vidare anfördes att dokumentären inte syftade till att informera publiken om klimatets utveckling och orsaker utan att den försökte skrämma tittarna till att anamma den politiska klassens önskemål om att förändra samhället radikalt.

Nämnden granskade i det tidigare ärendet programmet mot bakgrund av de synpunkter som framfördes i den anmälan som då kommit in till nämnden. Nämnden kunde inte mot bakgrund av anmälan finna att programmet stred mot kraven på opartiskhet och saklighet.

De invändningar som den nu aktuella anmälaren för fram i fråga om saklighet som redan prövats av nämnden föranleder inte någon ny prövning.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden, som tagit del av programmet, konstaterar att utgångspunkten för filmen var att undersöka klimatförändringar genom vittnesmål från forskare och experter. Vad anmälaren anför utgör enligt nämndens mening inte grund för slutsatsen att filmen står i strid med kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av granskningsnämndens andre vice ordförande
Ulrik von Essen efter föredragning av Alva Fredman Klockar.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Alva Fredman Klockar

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.